

Innst. S. nr. 229

(2005-2006)

Innstilling til Stortinget fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument nr. 8:73 (2005-2006)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Torbjørn Hansen, Petter Løvik og Inge Lønning om tiltak for bedring av matsikkerhet

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Det fremmes i dokumentet følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen

1. Iverksette strakstiltak for å stoppe levering av møkkete husdyr til slakterier, og økt kontrollvirksomhet i forhold til dyrevelferd.
2. Legge frem forslag til systemer for sporing og merking som gir forbrukeren bedre informasjon om opprinnelsen til norske matvarer som er i salg.
3. Vurdere tiltak som kan bedre forbrukernes kompetanse på tiltak som øker sikkerheten ved håndtering av mat i hjemmet.
4. Legge frem en stortingsmelding om matsikkerhet."

Som bakgrunn for forslaget framholder forslagsstillerne at høy grad av matsikkerhet i Norge er grunnleggende for forbrukernes trygghet på området, og at norsk matvareindustri de siste årene har hatt flere saker som har reist tvil om kontrollen er god nok.

Det uttales at mattrygghet er satt på dagsorden på nytt ved at 16 personer er rapportert smittet og én omkommet av E. coli.

Forslagsstillerne mener at tilliten forbrukerne har hatt til norskproduserte varer, kan bli svekket dersom de forhold som avdekkes ikke er i samsvar med kvalitetsinntrykk som er skapt av norske produsenter. Det vises til at ESA for kort tid siden la fram en rapport med betydelig kritikk av Mattilsynets kontrollvirksom-

het overfor norske slakterier og påpekte svakheter ved hygieneforholdene ved flere slakterier.

Det framholdes at møkkete husdyr og dyretragedier utgjør problem for matsikkerheten, og at det ved et eventuelt utbrudd av fugleinflensa som er smittsom overfor mennesker, er avgjørende at Mattilsynet og myndighetene iverksetter tiltak som er effektive og til-
litsvekkende overfor publikum.

Forslagsstillerne mener at problemene med å identifisere kjøttdeig som stammet fra Gilde i butikkene, og problemene med å spore E. coli-smitten tilbake til kilden, viser at det kan være behov for økt satsing på merking og sporbarhet for norske matvarer. Det understrekes at forbrukerne bør sikres bedre informasjon om hvor matvarer stammer fra.

Forslagsstillerne vektlegger også at matsikkerheten vil øke dersom forbrukerne er seg mer bevisst måten mat bør håndteres på.

Avslutningsvis tar forslagsstillerne opp organisering av matsikkerhetsarbeidet. Det vises til eksempler på at Mattilsynets arbeid i grensesnittet næring og helse kan medføre interessekonflikter. Forslagsstillerne understreker at det er viktig at forbrukerne kan ha høy tillit til at det er helsemessige vurderinger som vektlegges når tiltak vurderes, og mener det kan reises spørsmål om Mattilsynet bør underlegges et annet departement enn Landbruks- og matdepartementet.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Jan Bøhler, Sonja Mandt-Bartholsen, Gunn Olsen og Dag Ole Teigen, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen, Vigdis Giltun og lederen Harald T. Nesvik, fra Høyre, Inge Lønning og Sonja Irene Sjøli, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Egeland, fra Kristelig Folkeparti, Laila Dāvøy, fra Senterpartiet, Rune J. Skjælaaen, og fra

Venstre, Gunvald Ludvigsen, har merket seg at forslagsstillerne i dokumentet skisserer en rekke tiltak for å kunne få til bedre kontrollrutiner slik at forbrukerne kan føle en større trygghet for at de produktene som selges i butikkene, har den kvalitet som de skal ha. Videre er det viktig at en kan få til god sporbarhet og merking slik at forbrukerne kan få mer kunnskap om opprinnelse for produktet, men at en også får til bedre kontrollsystemer hva gjelder dyrevelferd og stopp av levering av møkkete husdyr til slakterier. Komiteen viser til helse- og omsorgsminister Brustads redegjørelse i Stortinget 28. mars 2006, hvor hun sa:

"Sammen med landbruks- og matministeren har jeg ... startet en prosess med sikte på en fullstendig ekstern evaluering.

Jeg vil også se på ordninger som kan gi forbrukerne bedre informasjon om maten ..."

Komiteen viser videre til landbruks- og matminister Riis-Johansens redegjørelse i Stortinget 28. mars 2006, hvor han sa:

"...det bør foretas en bred ekstern evaluering av alle relevante sider av saken. I en slik evaluering må myndighetenes håndtering stå helt sentralt. Det vil videre være nødvendig at evalueringen omfatter alle involverte parter, bedrifter som er berørt, kjøttbransjen og medienes rolle.

Stortinget vil på egnet måte bli holdt orientert om dette arbeidet."

Komiteen har merket seg at både Gilde og Mattilsynet har satt i gang en granskning av sine rutiner i forbindelse med det som er avdekket i den såkalte E. coli-saken. Videre skal også Mattilsynet granske Gilde i forbindelse med denne saken.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, mener det er viktig at Stortinget får seg forelagt en egen sak om hva som blir resultatet av disse granskningene, og hvilke tiltak en tenker å iverksette for å hindre at de feil som er gjort i disse sakene, skjer. Det er etter flertallets mening helt uakseptabelt at produkter som man vet kan være smittet av E. coli-bakterien, likevel ved en feil blir sendt ut på markedet. Dette kunne fått katastrofale følger dersom barn hadde blitt alvorlig smittet av E. coli-bakterien etter å ha spist slike produkter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet påpeker videre at dagens fagansvar for Mattilsynet er delt mellom Helse- og omsorgsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet. Denne delingen mener disse medlemmer ikke er heldig, da dette skaper uklare ansvarsforhold. Disse medlemmer mener det bør være ett ansvarlig departement for Mattilsynets arbeid. Mattilsynets funksjon dreier seg om mattrygghet for forbrukere, og disse medlemmer mener gode grunner kan tale for at

ansvaret for Mattilsynet bør ligge til Barne- og likestillingsdepartementet, som også har ansvaret for forbrukersaker.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti vil be Regjeringen fremme en sak for Stortinget i løpet av høsten 2006, enten i form av en proposisjon eller en melding, som bygger på konklusjonene i de tidligere omtalte granskningsrapportene. Videre forventer disse medlemmer at denne saken vil omhandle hele produktkjeden fra produsent til ferdigstilt produkt i butikk, samt en tiltaksplan fra Regjeringen som tar sikte på å utarbeide et samlet ansvar for Mattilsynets oppgaver.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i løpet av høsten 2006 fremme en sak for Stortinget som med utgangspunkt i de granskningene som har vært foretatt i forbindelse med smitte av E. coli-bakterier våren 2006, inneholder en tiltaksplan for hvordan arbeidet med matsikkerhet kan bedres, herunder fremtidig organisering av Mattilsynet."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at formålet med matloven er å sikre helsemessig trygge næringsmidler og å fremme helse, kvalitet og forbrukerhensyn langs hele produksjonskjeden, samt ivareta miljøvennlig produksjon. Loven skal videre fremme god plante- og dyrehelse. Loven skal ivareta hensynet til aktørene langs hele produksjonskjeden, herunder markedsadgang i utlandet.

Videre viser flertallet til at Mattilsynet fører tilsyn med at virksomhetene etterlever bestemmelsene i lovgivningen, herunder med at virksomhetene oppfyller sitt ansvar og ivaretar sine plikter etter loven. Mattilsynet kan fatte nødvendige vedtak for gjennomføring av bestemmelser gitt i eller i medhold av matloven. Mattilsynets virkemidler og sanksjonsmuligheter er omfattende og finnes i matloven kapittel V (§§ 23-27) sammen med bestemmelser om straff (§ 28).

Flertallet mener at god slaktehygiene i samsvar med gjeldende lovgivning er viktig for å sikre trygg mat. Det gjelder så vel tiltak i primærproduksjonen for å unngå at det leveres møkkete dyr som tiltak under selve slakteprosessen for å unngå at slakteskrottene kan forurennes.

Flertallet vil vise til at Landbruks- og matministeren i forbindelse med E. coli O:103-saken hadde et møte med Mattilsynet og kjøttbransjen 3. mars 2006 hvor kjøttbransjen lovet at den skulle vurdere tiltak og virkemidler som effektivt kan forhindre skitne dyr inn i slakteriene.

Med hensyn til forslaget om økt kontrollvirksomhet av dyrevelferd viser flertallet til oppfølgingen av St.meld. nr. 12 (2002-2003) Om dyrehold og dyrevelferd. Som et element i oppfølgingen av denne meldingen kjenner flertallet til at Landbruks- og matdepar-

tementet i samarbeid med Fiskeri- og kystdepartementet har utarbeidet et utkast til ny dyrevelferdslov, som etter planen skal sendes på høring i sommer. Flertallet viser til at utredning av hjemler for mer effektivt å forebygge dyretragedier var ett av tiltakene som ble foreslått i dyrevelferdsmeldingen, og som skulle behandles i forbindelse med gjennomgangen av dyrevernavloven.

Flertallet vil vise til at kravet til sporbarhet finnes i matlovsforordningen (Food Law) artikkel 18 og må ses i sammenheng med kravet til virksomhetene om tilbaketrekking av helseskadelig mat og før i artikkel 19. Flertallet er kjent med at Landbruks- og matministeren på vegne av Regjeringen har varslet at bedre sporing på matområdet skal være et politisk satsningsområde, og at det ut fra dette er satt i gang et rammeprojekt kalt E-sporing for gradvis utbygging av en nasjonal, elektronisk infrastruktur for effektiv utveksling av informasjon i matkjeden.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at Regjeringen 12. mai 2006 nedsatte et utvalg som skal evaluere E. coli-saken (E. coli O:103). Disse medlemmer er kjent med at utvalget har en bred faglig kompetanse, og det er lagt stor vekt på medlemmenes uavhengighet i forhold til saken. Åtte av de ni medlemmene er hentet fra utlandet (Sverige, Danmark og Tyskland). Oppgaven for utvalget er å kartlegge hendelsesforløpet i saken og vurdere de ulike aktørenes rolleforståelse og håndtering, hver for seg og i samarbeid med hverandre. Disse medlemmer viser til mandatet for dette utvalget som er oppgitt i pressemelding fra Helse- og omsorgsdepartementet 12. juni 2006:

"Mandat for utvalget:

Evalueringens formål er å kartlegge hendelsesforløpet og vurdere de ulike aktørenes rolleforståelse og håndtering av saken, samt samhandlingen mellom de ulike aktørene, herunder informasjon og kommunikasjon.

Evalueringen skal gjøre aktørene best mulig i stand til å møte lignende saker i framtida på effektiv og betryggende måte. Utvalget skal derfor peke på forbedringspunkter.

I denne sammenheng skal utvalget blant annet se nærmere på:

1. De offentlige aktørenes roller i forhold til prinsippene om rollefordeling i matreformen om et tydeligere skille mellom vitenskapelige vurderinger, tilsynsmyndighetens vurderinger og politiske vurderinger, herunder også prinsippene for risikoanalyse og risikovurdering, risikohåndtering og risikokommunikasjon.
2. De offentlige aktørenes håndtering av saken, herunder deres utøvelse av forvaltningsmyndighet, faglige skjønn og faglige vurderinger.
3. Næringsaktørenes, herunder Gildes, håndtering av saken.
4. Kommunikasjon, samhandling og samarbeid
5. Informasjon og kommunikasjon utad

6. Gjennomgå og sammenligne håndtering i sammenlignbare saker internasjonalt.

Utvalget skal ikke evaluere endringene i departementsansvaret som fulgte av matreformen eller myndighetsfordelingen etter matloven.

Utvalget skal ikke uttale seg om aktørenes eventuelle rettslige ansvar i saken."

Disse medlemmer viser til at utvalget skal avgi rapport til Landbruks- og matdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet innen 1. november 2006. I mandatet overfor står det at utvalget ikke skal evaluere endringene i departementsansvaret som fulgte av matreformen eller myndighetsfordelingen etter matloven, noe disse medlemmer støtter. Disse medlemmer ser det som naturlig at Regjeringen ut ifra konklusjonene til utvalget vurderer om det er nødvendig å sette i verk eller utføre endringer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, foreslår at dokumentet vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti understreker at den såkalte E. coli-saken illustrerer behovet for rask implementering av tiltak som bedrer matsikkerheten. De tiltakene som er foreslått i Dokument nr. 8:73 (2005-2006) vil sikre bedre slakterihygienene og bedre mulighet til å spore matvarer. Videre er det foreslått tiltak som skal styrke forbrukernes kunnskap om matsikkerhet. Disse medlemmer mener videre at forslaget om å be Regjeringen utarbeide en egen stortingsmelding om matsikkerhet ivaretar behovet for en helhetlig gjennomgang av virkemidlene på dette området. Spørsmålet om organisering og forvaltningsmessig plassering av Mattilsynet bør vurderes nærmere i en slik sammenheng.

UTTALELSE FRA NÆRINGSKOMITEEN

Utkast til innstilling er sendt næringskomiteen til uttalelse. I brev av 7. juni 2006 uttales følgende:

"Næringskomiteen viser til de ulike partiers respektive merknader i helse- og omsorgskomiteens utkast til innstilling og har ingen ytterligere merknader."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Stortinget ber Regjeringen i løpet av høsten 2006 fremme en sak for Stortinget som med utgangspunkt i de granskningene som har vært foretatt i forbindelse med smitte av E. coli-bakterier våren 2006, inneholder en tiltaksplan for hvordan arbeidet med matsikkerhet kan bedres, herunder fremtidig organisering av Mattilsynet.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre.

Komiteen viser til dokumentet og merknadene og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument nr. 8:73 (2005-2006) - Forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Torbjørn Hansen, Petter Løvik og Inge Lønning om tiltak for bedring av matsikkerhet – vedlegges protokollen.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 8. juni 2006

Harald T. Nesvik
leder og ordfører